

Infra- ja ympäristöluvitukset sujuvaksi

EK:n malli rakenneuudistuksista

Infra- ja ympäristöluvit sujuvaksi

EK:n malli rakenneuudistuksista

Yritysten investointeja on pysähdyksissä usean miljardin euron edestä, koska ympäristöä ja infraa koskevat lupaprosessit ovat Suomessa valitettavan hitaita. Tämä on käynyt ilmi yrityksille tehdystä kyselystä.

Lupakäsittelyt ovat muodostuneet Suomessa pitkiksi erityisesti seuraavista rakenteellisista syistä:

- Suomessa on useita ympäristöön liittyviä lupa- ja viranomaismenettelyjä, joita ei ole sovitettu kunnolla yhteen. Vastaavasti toimivaltaisia viranomaisia on lukuisia.
- Suomessa ympäristölupaa edellytetään EU:n vaatimuksia huomattavasti laajemmalla joukolta erilaisia yrityksiä. Ympäristölupavelvollisuus ei ole kaikilta osin suhteessa toiminnan ympäristövaikutusten merkittävyyteen.
- Kussakin lupamenettelyssä ja ympäristövaikutusten arvioinnissa on monia raskaita ja aikaa vieviä vaiheita omine kuulemisineen sekä selvityspyyntöineen. Kaikista luvista voidaan lisäksi valittaa erikseen.

Nykyinen lupajärjestelmä

Elinkeinoelämän ehdotukset

Lupaprosesseja on tärkeä kehittää, jotta yritysten investointi- ja toimintaedellytykset saadaan paremmiksi, sääntely yksinkertaisemmaksi ja viranomaisresurssit nykyistä tehokkaampaan käyttöön. Uudistus ei heikennä ympäristönsuojelun tasoa, vaan päinvastoin jouduttaisi muun muassa cleantech-hankkeita.

Erilliset luvat ja viranomaismenettelyt yhteen

Keskeiset luvat ja suunnitelmat sekä niitä koskevat viranomaismenettelyt tulisi sovittaa yhteen ja yhdistää "yhden luukun toimintalupa" -järjestelmäksi. Tämä koskee hankekaavoitusta, rakennuslupaa, toimenpidelupaa, ympäristövaikutusten arviointia (YVA), ympäristölupaa, Natura-arviointia, luonnonsuojelun poikkeuslupia ja toiminnasta riippuen muita lupia, kuten vesitalous-, maa-aines-, kaivos- ja kemikaaliturvallisuuslupaa. Usein hankkeet vaativat myös tietoimituksen, maantieliityntäluvan ja hankeluvan voimajohtojen rakentamiseen. Erillinen YVA-menettely tulisi sulauttaa osaksi muuta soveltuvaa menettelyä (kaavoitusta tai lupamenettelyä).

Lupien yhteensovittaminen ja yhdistäminen voidaan toteuttaa useammalla tavalla. Keskeistä on se, että yritys voi hakea lupia yhdellä hakemuksella ja yhdeltä viranomaiselta ja saa hakemukseensa yhden päätöksen, "toimintaluvan". Tällöin myös kansalaisten ja yhteisöjen osallistuminen, asianosaisten ja eri viranomaisten kuuleminen sekä muutoksenhaku lupakokonaisuudesta tapahtuvat yhdellä kerralla.

Käytännössä "toimintalupamenettelyä" varten määriteltäisiin viranomaispooli, jossa jokin viranomainen toimii pääviranomaisena. Pääviranomainen huolehtii menettelyjen ja lupien yhteensovittamisesta ja yhdistämisestä, ja muut viranomaiset osallistuvat luvan sisällön määrittelyyn omalta osaltaan.

"Toimintalupamenettely"

Isommissa hankkeissa "toimintalupaviranomainen" eli viranomaispooli koostuisi valtion ympäristölupaviranomaisesta, Tukesista ja mahdollisista muista valtion viranomaisista. Pooliin tulisi kytkeä myös kunnan viranomaiset, kuten kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaiset. Pienemmissä hankkeissa pooli koostuu lähinnä kunnan viranomaisista.

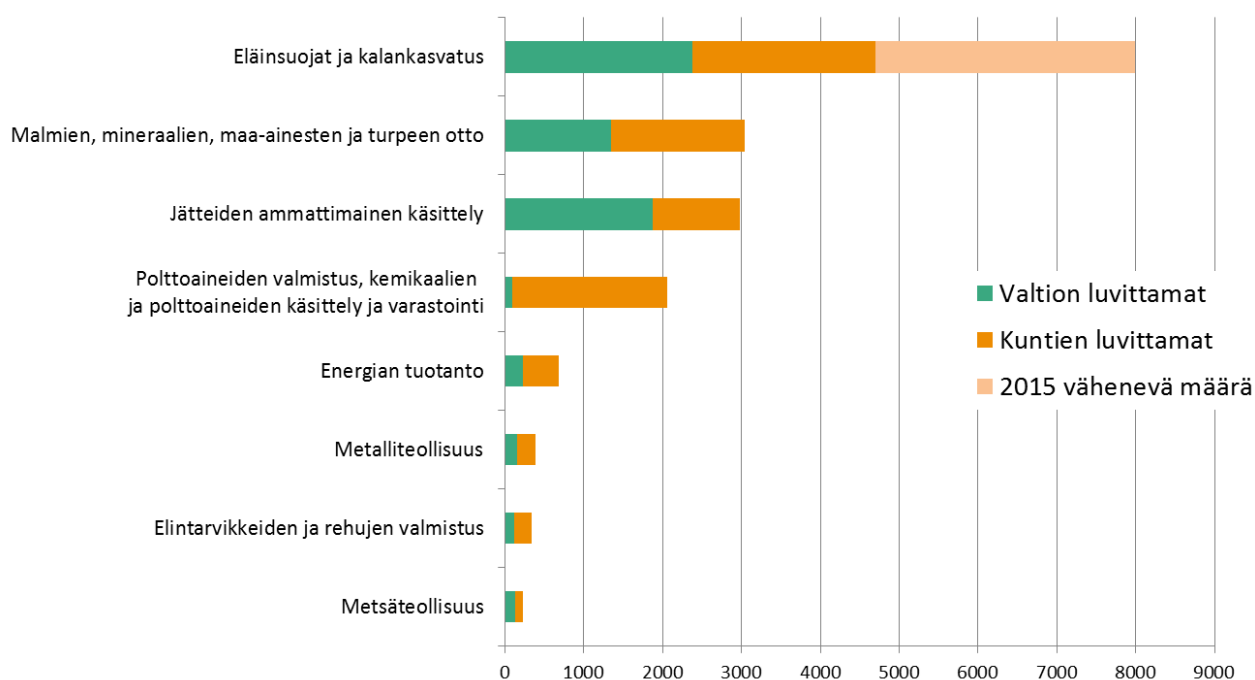
Lupaprosessin lisäksi viranomaisten työtä on tarpeen yhteensovittaa ja yhdistää myös lupien ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

Vähemmän ympäristölupia, enemmän yksinkertaisia menettelyjä

Suomessa ympäristölupamenettelyn piiriin kuuluu yli kymmenkertainen määrä yrityksiä verrattuna EU:n vaatimukseen. EU:n edellyttämää lupavelvollisia laitoksia on Suomessa noin 1 000. Muille toiminnoille voitaisiin kehittää ja ottaa käyttöön kyseisille toiminnoille ja ympäristövaikutuksille parhaiten soveltuvia yksinkertaisempia menettelyjä. Lisäksi toiminnot, joiden ympäristövaikutukset ovat vähäiset, tulisi poistaa kokonaan ennakkovalvonnan piiristä. Eniten lupia on maataloudessa, turpeen ja muiden maa-ainesten otossa, jätteiden käsittelyssä sekä kemikaalien ja polttoaineiden varastoinnissa ja käsittelyssä.

Kullekin toimijalle erikseen räätälöidyistä päätöksistä voitaisiin monissa tapauksissa siirtyä "standardoidumpien" ympäristövaatimusten suuntaan. Tämä sopii erityisesti toiminnoille, joita on lukumääräisesti paljon ja joissa toiminta on samantyyppistä. Vaatimukset voidaan määritellä asetuksessa. Myös osalle luvanvaraisista laitoksista voitaisiin myöntää vakioidumpiin vaatimuksiin perustuva lupa, mikä nopeuttaisi lupamenettelyä.

Lupavelvollisten määrä

Lupavelvollisten määrä vähenisi erityisesti kuntien luvittamissa toiminnoissa, mikä mahdollistaisi valtion lupatehtävien siirtämisen vastaavasti kuntaan. Laitoskohtaisen lupakäsittelyn korvaaminen yleisillä ympäristövaatimuksilla siirtäisi viranomaistoiminnan painopistettä valvontaan, mutta valvottavien kohteiden määrä pysyisi kuitenkin samana.

Osallistumis- ja muutoksenhakuprosessit tehokkaiksi

Lupaprosessin kestosta vain osa on aktiivista viranomaistyötä. Myös eri tahojen lausunnot, muistutukset ja vastineet vaikuttavat prosessin aikatauluun.

Lupaprosessia on mahdollista sujuvoittaa optimoimalla osallistumisen ajoitusta. Luonteva ajankohta kansalaisten ja yhteisöjen osallistumiselle on prosessin käynnistysvaihe, kun taas asianosaisten kuuleminen sopisi parhaiten siihen vaiheeseen, kun päätöksestä on jo olemassa luonnos. Toisten viranomaisten kirjalliset lausunnot tulisi korvata viranomaisten välisellä ennakkoneuvottelulla.

Edellä mainituilla sujuvoittamis- ja karsimistoimenpiteillä luvansaantia olisi mahdollista nopeuttaa huomattavasti. Tämän varmistamiseksi kaavoituksen ja lupakäsittelyn vaiheisiin tulisi säätää määräajat.

Myös muutoksenhakua lupa- ja kaavapäätöksistä on tarpeen virtaviivaistaa. Valituksissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen tulisi myös ympäristöön liittyvissä asioissa ottaa käyttöön valituslupajärjestelmä. Valitusluvan perusteet tulee valmistella huolellisesti. Lisäksi valitusten määrää tulisi rajoittaa ns. valitusleikkurilla eli vain kuulemisvaiheessa muistutuksen tehnyt saa valittaa. Viranomaisten muutoksenhakuoikeudesta toisen viranomaisen päätökseen tulisi luopua kokonaan. Tuomioistuinten tulisi itse ratkaista muutoksenhaun alaiset asiat eikä palauttaa niitä uudelleen lupaviranomaisten päätettäväksi.

Resurssit parhaaseen käyttöön

Koska lupa- ja valvontaviranomaiset tarvitsevat paljon samaa osaamista, lupien myöntäminen ja niiden noudattamisen valvonta olisi perusteltua yhdistää samaan viranomaiseen. Näin voitaisiin välttää kaksinkertaisten resurssien tarvetta sekä keskittää ja siten vahvistaa osaamista.

Jotta voitaisiin varmistaa sisällöllisesti yhdenmukaiset päätökset koko maassa, valtion lupaviranomaisen toimialueena tulisi olla koko maa. Sillä voi kuitenkin olla tarpeellinen määrä alueellisia toimipisteitä. Henkilöstön tulisi erikoistua toimialoittain tai muulla vastaavalla perusteella ja olla käytettävissä näiden lupatehtävien hoitoon koko maassa.

Lupien valmistelussa olisi mahdollista hyödyntää myös yksityisiä asiantuntijapalveluja esimerkiksi niin, että palveluyritys tekisi valmistelevan työn, jonka pohjalta lupaviranomainen tekisi päätöksen. Tällöin voitaisiin hyödyntää parhaiten tiettyjä toimintoja koskevaa erityisosaamista.

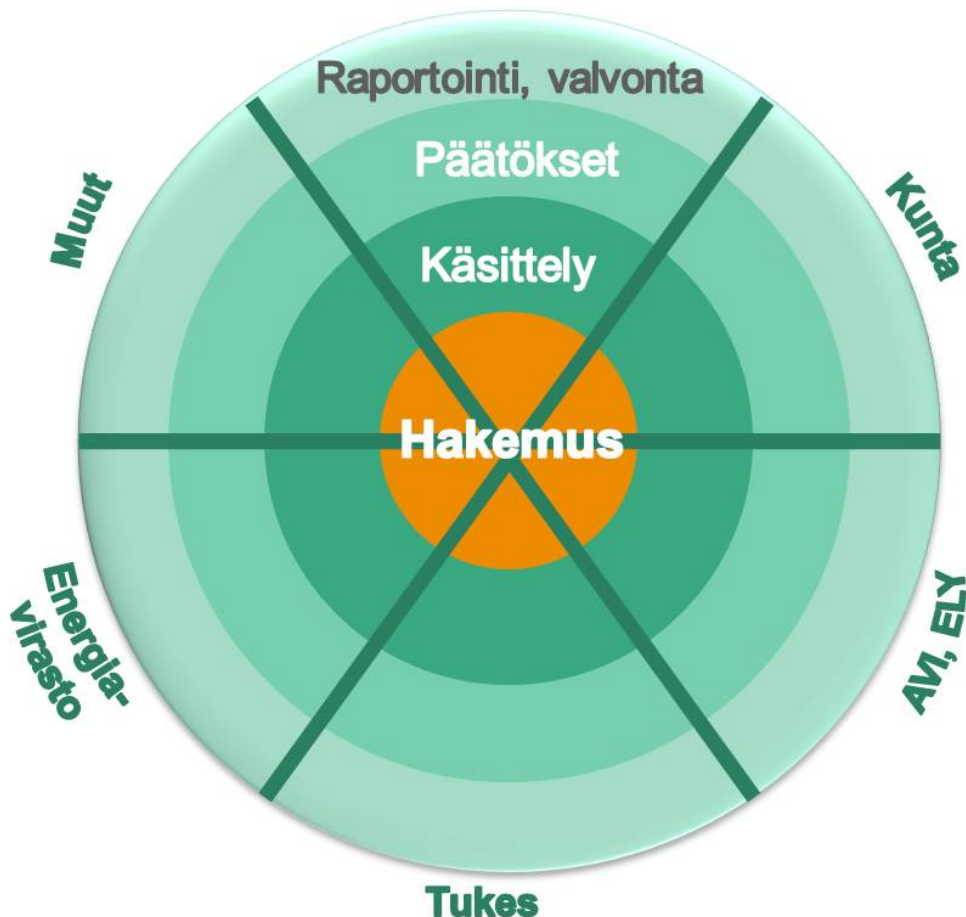
Myös yritysten omia hallintajärjestelmiä tulisi hyödyntää paremmin esimerkiksi siten, että ne otetaan huomioon viranomaisten suorittaman jälkivalvonnan kohdentamisessa.

Sähköinen asiointi kattavaksi

Sähköinen järjestelmä tulisi saada toimimaan kattavasti nopealla aikataululla sekä kunnissa että valtiolla. Järjestelmän tulisi täyttää seuraavat tavoitteet:

- Kaikki lupaprosessin asiakirjat (hakemukset, kuulemisasiakirjat, aiemmat lupa- ja tuomioistuinten päätökset) ovat sähköisessä järjestelmässä, ja järjestelmä seuraa prosessin etenemistä ja kestoja.
- Yritysten raportointitiedot sekä valvontatiedot ovat luvanhakijoiden ja kaikkien lupa- ja valvontaviranomaisten saatavilla.
- Paikkatietojärjestelmästä sekä ympäristön tilaa ja luonnonvaroja koskevista tietovarannoista on saatavilla lupaprosessissa tarvittavat tiedot.

Sähköinen lupa- ja seuranta järjestelmä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki

Puhelin 09 420 20 ek@ek.fi www.ek.fi

Twitter: @Elinkeinoelama

Helmikuu 2015

Lisätietoja

Johtaja Tellervo Kylä-Harakka-Ruonala

puh 040 5056 574

tellervo.kyla-harakka-ruonala@ek.fi

Asiantuntija Satu Räsänen

puh 040 1920 273

satu.rasanen@ek.fi